

Koiran hankinta

Millainen koira sopii meille?

Rotutyypin ja rodun valinta

Koiran hankinta tulisi aina olla pitkän harkinnan ja selvitystyön tulos, ei koskaan hetkellinen päähän pisto. Se oikeanlaisen koiran löytäminen, kun ei ole aivan helppoa ja yksinkertaista. Koirarotuja on yli 400 erilaista ja lisäksi löytyy näiden rotujen mitä erilaisempia risteytyksiä, joten valinnan varaa on. Monet rotukoiratkin ovat alun perin olleet jonkun rodun tai rotujen risteytyksiä, jotka sitten on myöhemmin jalostettu yhtenäisemmäksi roduksi. Näiden yksittäisten rotujen eroavaisuuksien vertailun ohella on tärkeää tuntea koirien rotutyypit. Valitsemalla oikeanlaisen koiran välttyy jo alkuunsa monelta ongelmalta koiran kanssa. Rotutyyppi tarkoittaa sitä, mihin tarkoitukseen kyseinen rotu on kehitetty. Kaikki koirarodut ovat kehittyneet joltain tarkoitusta varten ja se useimmiten näkyy kyseisen rodun yksilöissä enemmän tai vähemmän. Nämä rotutyypit on jalostettu lähinnä muokkaamalla koiraeläimen synnynnäistä metsästyskäytöskeijua halutun laiseksi. Toki yksittäisessä rodussa voi olla useampaa eri tyyppiä, johtuen niiden jalostuksesta tai alun perin ”sekarotuisuudesta”. Melko harva rotu enää nykypäivä on puhtaasti joltain yksittäistä rotutyyppiä edustava. Jaottelusta voi myös huomata että se eroaa selvästi esimerkiksi FCI:n koirarotujen jaottelutavasta tai monien muiden maiden roturyhmittelystä, jotka usein perustuvat myös koiran ulkonäön perusteella tehtävään jaotteluun.

Lista koirien eri rotutyypeistä/käyttötarkoituksista hyvin karkeasti jaoteltuna:

1. Vartiokoirat (haukulla tai hyökkäämällä vartioivat)
2. Paimenkoirat (lauman siirtämiseen/kuljettamiseen tarkoitettut)
3. Saalista ajavat koirat (koko metsästyskäytöskeijua jokseenkin ehjä, osalta voi puuttua tappopurenta tai tuijotus ja vaanimisvaihe)
4. Saalista etsivät koirat (metsästyskäytöskeijua puuttuu ainakin tappopurenta ja ajovaihe on katkonainen, joskus myös paloitteluvaihe on puutteellinen)
5. (Arktiset vetokoirat) kuuluvat oikeastaan kohtaan 3.
6. Seurakoirat (metsästyskäytöskeijua puuttuu suuri osa eri vaiheita)

Tätä jaottelua voisi vielä yksinkertaistaa yhdistämällä kohdat 3-5 samaan ryhmään yleisesti ”metsästyskoirat”, mutta koska tähän ryhmään kuuluu niin paljon erityyppisiä koiria, on se helpompi hahmottaa näin jaoteltuna. Toiset luokittelevat vielä erikseen arktiset vetokoirat. Tästä on hieman epäselvyyttä, kuuluvatko nekin tyyppiin metsästyskoirat. Sen vuoksi tämä on laitettu sulkuihin.

Koiraeläinten metsästyskäytöskeijua kokonaisuudessaan:

Nälkä->saaliin hajun etsiminen ilmasta ja maasta->saaliin tuijotus ja vaaniminen->takaa-ajo->tarttumispurenta->tappopurenta ja ravistelu->saaliin paloittelu(repiminen)->**syöminen**->saaliin kantaminen pennuille->(ylimääräisen ruuan hautaaminen tai vartiointi/puolustaminen)->lepovaihe

Lepovaiheen jälkeen nälän tunne kasvaa ja ketju alkaa alusta. Koiraeläimet myös oksentavat jo puoliiksi sulanutta ruokaa pennuille, jos ne ovat vielä kovin pieniä. Kaikilla nykyisillä kesykoirilla ketjun joku osa-alue puuttuu kokonaan tai on ainakin todella paljon heikentynyt alkuperäisestä. Yhteisiä vaiheita kaikille koirille ovat nälkä, syöminen ja lepovaihe. Kaikki muut vaiheet ketjussa vaihtelee eri roduilla ja yksilöillä erilailla. Koirilla ketju ei myöskään etene aina samassa järjestyksessä, vaan se voi alkaa keskeltä ketjua tai ketjun välistä puuttuu joltain alueita, jonka jälkeen ketju taas jatkuu. Esimerkiksi syömistä ei aina tarvitse edeltää tappopurenta, eikä saaliin paloittelu aina johdakaan syömiseen. Tällainen ketjun rikkonaisuus olisi kohtalokasta luonnonvaraiselle saalistajalle, mutta koska koiran hengissä selviäminen ei ole riippuvaista sen

metsästysonnesta, on sillä ollut "varaa" muokata tätä käytösketjua. Ihminen on tietyn kaltaisten koirayksilöiden suosimisen kautta vähitellen muokannut koirista erilaisia metsästyskäytösketjun osia suosivia tyypejä, josta on kehittynyt edelleen yksittäisiä koirarotuja eri ympäristöissä.

Sen oikean rodun valinnassa ensisijaisesti siis tulisi ottaa huomioon miten koiran metsästyskäytösketju on rakentunut ja millaiseen ympäristöön se on alun perin sopeutunut.

Mieti ensin millaisia ominaisuuksia sinulle sopivassa koirassa tulee olla ja mieti sitten mitä ominaisuuksia koirassa ei saisi olla. Mieti sen jälkeen onko kyseinen yhdistelmä mahdollinen. Muista kuitenkin olla realistinen. Esimerkiksi voimakkaat vartiointiominaisuudet omaava rotu ei ole yleensä ystävällinen kaikkia tuntemattomia kohtaan tai rotuja, joilla on ylikorostunut metsästyskäyttämisketjun takaa-ajovaihe(ajokoirat) ei yleensä voi pitää vapaana aitaamattomilla alueilla, ilman että ne lähtevät omille teilleen. Jos löysit yhdistelmän ominaisuuksia, jotka miellyttävät ja tuntuvat realistisilta. Mieti seuraavaksi voitko pitää isokokoista koiraa vai tarvitsetko ken ties pienemmän koiran. Koiran koko ja käyttötarkoitus kulkevat monesti käsi kädessä, joten tämä saattaa jo karsia paljon vaihtoehtoja pois valikoimastasi. Mieti asuinympäristöäsi. Herkästi haukulla vartioivat koirat eivät sovi kerrostaloon, ohut turkkiset, hyvin seuralliset tai kovin pienet koirat eivät sovi pelkästään ulkotarhassa pidettäviksi, monet vartiokoirat sopeutuvat huonosti kaupunkiympäristöön jne. Mieti myös yleisesti onko sinulla aikaa ulkoiluttaa, hoitaa ja kouluttaa koiraa. Onko sinulla rahaa käyttää sitä eläinlääkärissä, ruokkia se ja hankkia kaikki tarvittavat varusteet sille? Onko sinulla mahdollisuus tarjota sille rodunomaisia virikkeitä riittävästi? Jos tämän kaiken pohdinnan jälkeen edelleen joku rotu tai tietynlaiset rodut tuntuvat sinulle sopivilta, voit alkaa etsimään sinulle sopivaa koirayksilöä.

Tässä vielä joitain rotuesimerkkejä eri rotutyypeistä:

1. Vartioivat koirat(yleensä korostunut tappopurenta): dobermanni, rottweiler, saksanpaimenkoira, belgianpaimenkoira, hovawart, beauceron, kaukasianpaimenkoira, maremmano-abruzzese, slovakiancuvac ja monet mastiffit
2. Paimenkoirat(korostuneena ominaisuutena tuijotus ja vaaniminen): bordercollie, australiankelpie, welsh corgi, lapinkoira, islannin lammaskoira, vanhaenglanninlammaskoira, pyreneittenpaimenkoira
3. Saalista ajavat metsästyskoirat(voimakas etsimis- ja takaa-ajovaihe, metsästyskäytösketjun kaikki osat yleensä tallella): lähes kaikki terrierit, ajokoirat, vinttikoirat, mäyräkoirat ja monet pystykorvarodut, kuten laikat, harmaa norjanhervikoira, suomenpystykorva jne.
4. Etsivät metsästyskoirat(korostunut etsimisvaihe, ominainen tarttumispurenta, tappopurenta ja paloittelu usein puuttuvat): mm. kaikki noutajat ja suurin osa spanieleista sekä setterit.
5. Arktiset vetokoirat(sama kuin ryhmä 3): kuten siperianhusky, alaskanmalamuutti, grönlanninkoira ja samojedinkoira
6. Seurakoirat(tyypillisesti metsästyskäytösketjusta tulee esiin vain syöminen ja lepovaihe): kiinanpalatsikoira, mopsi, shih tzu, tiibetinspanieli, maltankoira

Monet pienet terrierit, spanielit ja paimenkoirarodut esimerkiksi ovat nykyisin aivan puhtaasti seurakoiriksi mielletäviä rotuja, ja monet rodut ovat epämääräinen sekoitus useasta eri tyypistä. Näiden sekoitusrotujen koirien ominaisuuksia on vaikeampi arvioida etukäteen, niiden ulkomuoto voi vaihdella suuresti, esiin voi tulla rodulle epätyypillisiä käytöksiä tai ne eivät enää sovellu kunnolla alkuperäiseen käyttöönsä. Usein tällaisille roduille muodostuu uusi käyttötarkoitus, joka nykypäivänä on lähes aina seurakoiran virka. Tällaiset seurakoirat voivat joskus olla omistajalleen hieman hankalia, jos ei ymmärretä koiran tarvetta toteuttaa metsästyskäytöstä tai miksi se haukkuu ja vartioi, koska sehän on "seurakoira".

Esimerkkejä seurakoiraroduista, jotka eivät ole seurakoiria:

- colliet, komondor, lancashirenkarjakoira, puli, pumi, schapendoes, schipperke, shetlanninlammaskoira, valkoinenpaimenkoira, welsh corgit
- kaikki pinsarit ja snautserit, bernhardinkoirat ja muut suuret molossirodut, shar pei, tanskalais-ruotsalainen pihakoira
- kaikki terrierit ja mäyräkoirat
- akitat, basenji, chow chow, eurasier, faaraokoira, kaikki podencot, kaanaankoira, länsigöötanmaanpystykorva, kaikki saksanpystykorvat, samojedinkoira, shiba, volpino italiano
- mm. bassetit ja beagle, rhodesiankoira, vihikoira
- bracco italiano, gordoninsetteri, irlanninsetterit, stabyhoun, unkarin vizlat ja weimarinseisojat
- spanielit, vesikoirat, noutajat, kooikerhondje, lagotto romagnolo
- bostoninterrieri, cavalier kingcharlesinspanieli, chihuahua, belgian griffonit, kromfohländer, ranskanbulldoggi, tiibetinterrieri, villakoirat

Hyvin monet koirat näidenkin rotujen edustajista sopeutuvat mainiosti seurakoiriksi, mutta saattavat vaatia hieman enemmän liikuntaa tai muuten rodunomaista toimintaa tai muuta aktivointia tai ne vaativat tietynlaisen kasvatuksen pentuaikana, jotta ne oppivat seurakoiralle sopivat käytöstavat.

Mikäli haluat rotukoiran, kannattaa seuraavaksi etsiä hyvä kasvattaja. Parhaiten pääset alkuun etsimällä tietoa esim. kennelliiton jalostustietokannasta ja rotujärjestön omalta internetsivulta. Monilla kasvattajilla on myös omat nettisivut, joita kannattaa seurata. Jos taas haluat sekarotuisen koiran, täytyy sinun varautua yllätyksiin, sillä niistä ei aina tiedä millaiset taustat vanhemmilla on ja millainen koira on aikuisena. Sekarotuisia koiria myydään paljon hyvin kyseenalaisista oloista netin myyntipalstoilla. Monet koirat on tuotu laittomasti ulkomailta ja niillä saattaa olla terveystai käytösongelmia. Sama koskee myös netin ilmaisupalstoilla myynnissä olevia rotukoiria. Paras tapa ja ainoa turvallinen tapa hankkia koira, on käydä tutustumassa myyjän kotona mieluusti useampaan kertaan, ennen ostopäätöksen tekoa. Jos hankit pentua, tulee sinun saada nähdä niiden emo ja mieluusti myös isä. Jos olet hankkimassa jo vähän vanhempaa koiraa, kysele myyjältä koirasta ja sen vanhemmista/sukulaisista mahdollisimman paljon sekä millaisessa paikassa koira on elänyt ja onko sillä terveystongelmia. Jos kyseessä on rekisteröity rotukoira, tulee sen tiedot löytyä kennelliiton jalostustietokannasta. Jos koiraa ei ole rekisteröity, vaadi myyjältä selvitys miksi. Vastuullinen kasvattaja kyllä kertoo avoimesti koiristaan sekä hyvät että huonot puolet ja antaa sinun rauhassa tutustua emoon ja pentuihin. Vastuullinen kasvattaja myös ottaa selvää mahdollisista pennunostajista ja kyselee asumisolostasi ja koirakokemuksestasi sekä rodusta riippuen millaista toimintaa sinulla on tarjota koiralle. Etenkin ns. työkoiraroduilla on erityisen tärkeää, että ne pääsevät kotiin, jossa niille tarjotaan mahdollisuus rodunomaiseen toimintaan. Näistä kasvattajan/myyjän esittämistä vaatimuksista ja kyselyistä ei pidä loukkaantua, vaan se on yleensä hyvä merkki, että kasvattaja välittää koiristaan ja haluaa löytää niille sopivat kodit.

Ennen kaikkea, ota hyvissä ajoin selvää millainen koira on kyseessä ja millainen myyjä sitä on kauppaamassa. Koiraa ei pidä koskaan ostaa säälistä tai kuvitella, että autat pelastamalla sen kurjista oloista. Tällainen ”pelastaminen” ainoastaan lisää tätä kyseenalaista toimintaa ja pahentaa tilannetta.

Lopuksi vielä yksi asia, joka monesti tuntuu unohtuvan. KOIRA EI OLE LELU. Sen vuoksi koiraa ei koskaan saa hankkia vain lapsen lemmikiksi, vaan koira on AINA aikuisen vastuulla.

Tekijä:

Susanna Levänen

Koirakoulu Pro Dog

www.prodog.weebly.com

prodog@hotmail.fi

2014

Lähteet:

- Kiva-Team kurssimateriaalit ja luennot 2008-2010
- Tuire Kaimio: Koirien käyttäytyminen
- Kennelliitto, jalostustietojärjestelmä

